

біосферою. Формою реалізації цього відношення може бути Глобальна інформаційно-технологічна система (ГІТС), яка буде управляти функціонуванням геокосмічних технологій.

5. Сталість – збереження цілісності Всесвіту на основі управління енергіями космосу.

6. Відповідальність – будь які ризики мають бути прораховані за допомогою постійно діючого імітаційного модулювання ГІТС. Формування відповідальності людини здійснюється на основі розвитку її духовних якостей.

7. Духовність формується на основі естетичного сприйняття Всесвіту, її краси і гармонії [1], почуття благоговіння (А. Швейцер) та глибокого переживання єдності с Землею та Всесвітом (Едгар Митчел), використання гносеологічного катарсису, як аксіологічного виміру науки.

Список використаних джерел:

1. Гапченко С.Д., Мамалуй О.О. Естетичні основи сучасної наукової картини світу. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Національний технічний університет «ХПІ». Харків, 2010. № 27 (2). С. 9-16

2. Bohm. D. *Unfolding meaning. Unfolding Meaning. A Weekend of Dialogue with David Bohm*. Ark edition by Routledge London and New York, 1987.

ГОТОВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Олійник О. М.

кандидат юридичних наук, доцент завідувач кафедри теорії та методики викладання суспільно-правових дисциплін ХНПУ імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна

Проблема готовності особистості до виконання соціально значущих завдань, зокрема військово-патріотичної діяльності, є однією з ключових у сучасній психолого-педагогічній науці. Для того, щоб предметно дослідити готовність саме здобувачів середньої освіти, необхідно спершу проаналізувати загальний стан розробки категорії «готовність» у суміжних галузях. Маємо констатувати, що тематика готовності до військово-професійної діяльності розглядається у вельми широкому діапазоні: від готовності учнів всіх ступенів шкільного навчання до військово-патріотичної діяльності і до станів готовності здійснення конкретних, зумовлених поточною ситуацією функцій (готовність до екстрених дій).

У контексті нашого дослідження, сфокусованого на національно-патріотичному вихованні, у відповідності до програми шкільного курсу готовність до військово-патріотичної діяльності розглядається, зокрема, на п'ятьох рівнях: загальної (мотивація, інтереси до військової справи, до засвоєння початкових військових знань, навичок, вмінь, готовність до строкової служби у військових підрозділах, готовність до самопожертви (в разі виникнення екстремальної ситуації, бойових дій, тощо). Виходячи з цього поняття, готовність до військово-патріотичної діяльності учнів тлумачиться через характеристики і рівень оволодіння ними задач і вимог, що передбачаються змістом відповідної програми допризовного курсу. З психологічного боку зазначена структура готовності досліджується відповідно на мотиваційному (мотиваційна готовність), когнітивному (когнітивна готовність) і емоційно-вольовому рівні (емоційно-вольова готовність). Зазначається, що наведена вище програма дослідження і засоби формування загальної готовності до військово-патріотичної діяльності виявила свою евристичність і в разі застосування останньої у студентському контингенті [4].

Як зазначалося вище неодноразово, вибір методів і конкретних прийомів оцінки готовності зумовлюється конкретними задачами, видом професійної діяльності, типом навчального закладу, його спеціалізацією тощо. Разом з тим, як засвідчив здійснений нами аналіз відповідної літератури, у предметній галузі військової психології, дослідження феномена готовності обмежується здебільшого описовими характеристиками вербальних методів. Чи не єдина спроба спеціального аналізу категорії готовності в руслі задач військової психології належить М.В. Томчуку, який обмежується до того ж допризовним періодом [2,3]. Останнє є особливо значущим для нашої теми, оскільки «допризовний період» безпосередньо охоплює вік здобувачів середньої освіти.

Отже, підіб'ємо підсумок поданого вище стислого огляду проблематики у формі таких узагальнюючих констатацій:

- Багатомірність форм вияву, умов і особливостей ознак, що обираються дослідниками при дослідженні категорії психологічної готовності, суттєво ускладнюють можливість загальноприйнятого тлумачення.

- В результаті дослідники змушені задовольнятися або робочими визначеннями описового характеру, або подальшим накопиченням емпіричного матеріалу.

- Конкретизація ознак, що застосовується дослідниками для вивчення феномену готовності, не уявляється можливою, оскільки вибір останніх зумовлюється, головним чином, авторським уявленням про природу і конкретною задачею дослідження.

- За всім тим, дедалі стає все очевиднішою та обставина, що продуктивність розв'язання проблеми готовності не може бути досягнута поза визнання за особистістю функції інтегратора, регулятора і системоутворюючого чинника психологічної готовності особистості як суб'єкта професійної діяльності.

- Визнання за особистістю домінантного місця у структурі психологічної готовності не супроводжується розробкою адекватних цьому статусу методологічних і методичних прийомів.

- Внаслідок цього ми маємо й досі визнавати справедливим закид психології у тому, що у існуючій психологічній літературі про професії переважає аналіз психофізіологічних вимог праці до людини і вельми недостатньо використовується поняття психології особистості.

Саме цей особистісний підхід є, на нашу думку, ключовим для дослідження готовності в умовах національно-патріотичного виховання у школі. У численних дослідженнях неодноразово констатовано факт утворення, по мірі розвитку і саморозвитку особистості, накопичення нею життєвого досвіду відносно сталої поведінки у праці, навчанні тощо. Відповідно до цього внаслідок впливу провідного типу діяльності особистість набуває відносно сталу констеляцію рис. Показано, що теза про безумовний вплив специфіки здійснюваної діяльності на організацію відносно сталого складу (структури) особистості не підлягає сумніву. У цьому контексті питаннями, що потребують уточнень, постають співвідношення варіабельності – константності особистісних рис.

Однак, аналіз наукових праць виявляє суттєву прогалину, яка є важливою для педагогічної практики. За наявності значної кількості праць згаданого напрямку, останні базуються на матеріалі дослідження особливостей вже здійснюваної індивідом професійної діяльності, в той час як генетичний аспект, тобто механізм становлення структурних утворень на етапі оволодіння суб'єктом професійної діяльності (професійної підготовки) залишається, як правило, на периферії уваги дослідників.

Саме цей «генетичний аспект» – тобто процес формування готовності під час навчання у закладах середньої освіти – і є центральним у нашому дослідженні. Причина цього, гадаємо, криється в описовості, функціональному підході. Продуктивним виходом із цього становища слід визнати уявлення про структурну природу особистісних властивостей, їх

цілісність, що вимагає перегляду способу їх дослідження, зокрема, структурного підходу. Застосування останнього передбачає використання «не лише елементів, але й взаємозв'язку між ними, завдяки якому ця цілісність (або структура) лише і виникає» [1, с.27]. Принципового значення набувають тут не стільки самі по собі зміни у складі тієї чи іншої структури, скільки особливості взаємозалежностей константного їх набору. За таких умов відкривається можливість адекватного розуміння механізму трансформації типу і властивостей структури як такої. Натомість у практичному застосуванні такого підходу у досліджуваній нами галузі не спостерігається скільки-небудь помітного прогресу.

Таким чином, проведений аналіз літератури дозволяє стверджувати, що, попри наявність досліджень допризовної підготовки, проблема формування готовності здобувачів середньої освіти до військово-патріотичної діяльності в контексті національно-патріотичного виховання залишається недостатньо вивченою, особливо з огляду на структурно-особистісний підхід до її становлення на етапі шкільного навчання.

Список використаних джерел:

1. Олійник Т.І. Особистісні чинники оптимізації процесу підготовки курсантів до військово-професійної діяльності. Дис...канд. психол. наук, Київ, 2001. 245 с.
2. Томчук М.І. Психологічні основи підготовки учнів до військової служби. К.: Освіта, 1994. 72 с.
3. Томчук М.І. Соціально-психологічні проблеми готовності учнів до служби в Збройних Силах України. Дис... доктора психол. наук К., 1996. 419 с.
4. Шевченко В.В. Психологічні особливості військово-патріотичного виховання учнів старшого підліткового та юнацького віку. Автореф. дис. канд. психол. наук Київ, 2000. 18 с.

ОСВІТА ЯК ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР САМОСТІ: ВІД ГУСЕРЛЯ ДО СУЧАСНИХ ГУМАНІТАРНИХ ПРАКТИК

Патин І.Я

аспірант кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, Україна,

У тезах розглядається взаємозв'язок між освітою та феноменологією як двома шляхами відкриття людської самості. Автор акцентує увагу на тому, що освітній процес можна осмислити не лише як інституційну передачу знань, але як феноменологічний простір зустрічі людини з власним життєсвітом. Особлива увага приділяється ідеї Едмунда Гусерля про *Lebenswelt* як вихідний горизонт досвіду, а також герменевтичним підходам Мартіна Гайдеггера та Ганса-Георга Гадамера, які показують історичну й мовну обумовленість навчання.

Освіта постає як простір, у якому людина щоразу опиняється перед викликом самості. Йдеться не лише про здобуття знань чи засвоєння навичок, а насамперед про процес, у якому постає питання: *ким я є у цій зустрічі зі світом і з іншими?* У цьому сенсі освіта не може бути редукована до інституційних програм чи технічних методик, адже її сутність розкривається саме там, де вона стає шляхом до самості.

Початковою точкою тут є досвід перебування у світі. Людина приходить в освітній простір не як «порожній носій» інформації, а вже як той, хто живе у певному життєвому горизонті, зі своєю історією, чуттєвістю, очікуваннями. Самість не конструється з нуля, а